

Csillagászat történet

Csillagászat történeti Adatgyűjtő Csoport

A Csillagászat történeti Adatgyűjtő Csoport (CSACS) megalakítása 1982 nyarán vetődött fel. Ehhez hozzájárult azon csillagászat történeti előadások sora, melyek a CSBK kaposvári találkozóján hangzottak el, és ott közönségsikert arattak. A hazai amatőr csillagászok közül a csillagászat történetészek összefogását, szervezését Bartha Lajos kezdte el. A csoport nevét is ő találta ki, rövidítése (CSACS) terjedt el hazánkban, bájos élcelődésekre adva alkalmat. Bartha 1982. november 30-án írásos javaslatot tett a szervezésre, melyet Mizser Attila terjesztett a CSBK vezetősége elé. Amikor 1982. december 4-én a vezetőség a hivatalos szervezésre vonatkozó javaslatot elfogadta, a CSACS mint a CSBK-n belüli csoport megkezdhette munkáját.

Tagjai sorában sokféle szakma képviselői találhatók (könyvtárosok, muzeológusok, tanárok, régészek, csillagászok, építészek, fizikusok, geofizikusok, számítástechnikai szakemberek stb.). Igen jó arányban vannak tapasztalt idősebbek és buzgó fiatalabbak, s nem kevésbé jó a lelkes hölgyek aránya. A belföldiek létszáma alapításkor 20 fő körül volt. 1983-ra 52-en, 1984-ben 80-an, 1985-ben 98-an, 1986-ban 104-en, 1987-ben 108-an tartoztak a csoporthoz. A létszám csak látszólag állandósult 110 főnél, a valóságban a csoportot egy 30–40 fős aktív mag képviselte. Ezt bizonyítja az is, hogy amikor 1989 nyarán valamennyi nyilvántartott tagtársunkat megkértük aktív voltának írásos visszajelzésére, ezt csak 41 fő tette meg. Mindez nem jelent gondot, hiszen nem mindig a taglétszám nagysága mérvadó, hanem a résztvevők aktivitása. Márpedig ezen tagjaink igen lelkesen dolgoznak témájukban. Élénk levelezést folytatnak egymással, segítik a másikat is kutatásukban. Levéltári, múzeumi, könyvtári munka közben a saját résztémájukban búvárkodva néha ráakadnak másnak is hasznos adatra. Egy-egy ilyen tipp elküldése gyakran nagyon sokat lendít a másikon. A tagságról szólva megemlítendő még, hogy 30–35 főnyi külföldi tagja vagy tiszteletbeli tagja is van a CSACS-nak.

A rendezvények az évek során négy főbb típusba sorolódtak. I. A CSACS Országos Találkozókat páratlan években szerveztük. Ezeket igen jó színvonalúnak tartották a résztvevők, hála a kiválasztott helyek műemléki és csillagászati látnivalóinak (Esztergom, Eger, Pápa) és a lelkes helyi szervezőknek. A végzett munkáról az itt megjelent számos külföldi résztvevő is elismeréssel nyilatkozott. Az érdeklődésre jellemző, hogy Pápan már megegyezett a bel- és külföldiek létszáma.

II. A CSACS Találkozók páros években egybeestek helyben és időben a CSBK Országos Találkozójával. Ezen rendezvényeken nyílt CSACS szekcióüléseket rendeztünk, nem egyszer 80–100 résztvevő előtt. A közelmúltban zajlott le a legutolsó ilyen jellegű program: 1989. augusztus 18-án, Salgótarjánban. Az esti tanácskozást Bartha Lajos nyitotta meg, beszélt az előzményekről,

tervekről, programokról. Zajáczy György tartott előadást Debrecen csillagásztörténetéről, kutatási eredményeit diaképekkel illusztrálta. Minthogy a CSBK országos szervezetként megszűnt, a jelenlévők úgy döntöttek, hogy a CSACS egyénileg és testületileg csatlakozik a Magyar Csillagászati Egyesülethez, és a jövőben annak szekciójaként működik.

III. A CSACS Vezetőbizottsági ülések minden év tavaszán voltak, melyek nyíltak lévén, azon külső érdeklődők is megjelentek. Általában Budapesthez közel szerveződtek ezek az ülések, tárgyak szervezeti kérdések megbeszélése volt.

IV. Egyéb CSACS rendezvények. A legkiemelkedőbb az 1986-os Regiomontanus emlékülés volt, Esztergomban.

Kronologikusan a következő rendezvények voltak:

- 1983. ápr. 9. (Tata) 19 fővel Szervezőbizottsági ülés
- 1983. jún. 25. (Pécs) 14 fővel CSACS-tagok megbeszélése
- 1983. nov. 12—13. (Esztergom) 41 fővel I. Országos Találkozó
- 1984. márc. 17. (Tata) 15 fővel Vezetőbizottsági ülés
- 1984. júl. 2. (Kiskunhalas) 20 fővel CSACS-szekció a CSBK-találkozón
- 1985. márc. 16. (Érd) 10 fővel Vezetőbizottsági ülés
- 1985. nov. 8—9. (Eger) 41 fővel II. Országos Találkozó
- 1986. jún. 20—22. (Esztergom) 27 fővel Regiomontanus emlékülés
- 1986. aug. 22. (Szombathely) 17 fővel CSACS-szekció a CSBK-találkozón
- 1987. jún. 20. (Oroszlány) 15 fővel Vezetőbizottsági ülés
- 1987. aug. 28—30. (Pápa) 19 fővel III. Országos Találkozó
- 1988. júl. 17. (Debrecen) 14 fővel CSACS-szekció a CSBK-találkozón
- 1989. aug. 18—19. (Salgótarján) 13 fővel CSACS-szekció a CSBK-találkozón

Kiadványok terén a CSACS problémákkal küzd. A tagtársakkal való kapcsolattartás legfőképpen levelezéssel, néha pár oldalas értesítőkkal és körlevelekkel történik. A találkozók az előadások anyagát és bibliográfiákat osztogattunk.

Vezetőség terén a CSACS-nak külön története lett. Legelőször 1982. dec. 25-től négytagú szervezőbizottság alakult (Bartha, Dinga, Keszthelyi és Mizser). Ők szervezték a kezdeti munkákat. 1983. jún. 25-én öt főre bővültek, Marikkal, akit elnöknek választottak. Aztán 1983. nov. 13-án ugyanezen személyek már szervezőbizottság helyett vezetőbizottságnak nevezik magukat. Az átalakult bizottság elnököt (Marik), titkárt (Bartha) és tagokat (Dinga, Keszthelyi és Mizser) választott. 1984. júl. 2-től a vezetőbizottság hat tagú lesz: marad az elnök, a titkár, míg négy tagja lett (Dinga, Keszthelyi, Ponori és Ságodi). 1986. aug. 22-től ismét hat fő: elnök (Ponori), titkár (Bartha), négy tag (Dinga, Jónás, Keszthelyi és Ságodi). 1988. júl. 17-től már hét fő a vezetőség: elnök (Ponori), titkár (Bartha) és öt tag (Dinga, Jónás, Keszthelyi, Posztoczky és Zajáczy). Ez a mai helyzet is.

Folytatjuk a csoport tagságának felmérését, aktivizálását. Mindazokat, akik a CSACS-hoz akarnak tartozni, abban munkálkodni, a hazai és egyetemes csillagásztörténetben kutatni, vagy csupán szimpatizálnak ténykedésünkkel — kérjük, jelentkezzenek!

KESZTHELYI SÁNDOR